

Homília
Michael W. Banach érsek,
magyarországi Apostoli Nuncius
Mise a szerzetesrendek feloszlatásának 75. évfordulóján
Jézus Szentséges Szíve főünnep
Szent Imre templom - Budapest - 2025. június 27.

Kedves Nővérek és Atyák!

1. *Bevezetés.* Megtiszteltetés számomra, hogy ma este Önökkel ünnepelhetem az Eucharisziát. Látszólag úgy tűnik, hogy nincs sok ünnepelnivaló: a magyarországi szerzetesrendek feloszlatásának 75. évfordulója van. Önök jobban ismerik a történelmet, mint én. Különösen a kommunista uralom első éveiben az egyháznak a rendszer részéről nagyfokú zaklatással és üldözéssel kellett szembenéznük. Sok pap és szerzetes nyíltan ellenséges volt az új kormánnyal szemben már kormányzásuk kezdetén. Az új világi hatóságok a maguk részéről mint árulást elítélték az ilyen magatartást, és az egyházakkal mint az ellenzék forrásával szemben bizalmatlanok voltak.

2. *1950-es feloszlítás.* A leghosszabb feszültség és nyílt konfliktus a Római Katolikus Egyházat érintette. Az egyház 1945-ben a háború utáni első földreform során, amely még a kommunista hatalomátvétel előtt történt, földbirtokait elveszítette. A legtöbb katolikus szerzetesrendet (a hatvanhárom közösségből ötvenkilencet) 1948-ban feloszlatták, amikor az állam az egyházi iskolákat is átvette. 1950-ben mintegy 2500 szerzetest és szerzetesnővért, az összes magyarországi férfi és női szerzetesek mintegy negyedét deportálták. Bár 1950-ben a Katolikus Egyház elfogadta az állammal kötött megállapodást, amely az egyházi tisztségviselőket az alkotmányra tett hűségeskü letételére kötelezte, az egyház és az állam közötti viszony az évtized során mindvégig feszült maradt.

Mindszenty József bíboros emlékirataiban így jellemezte azokat a napokat:

„...A szerzetesrendek előjárói 1950. április 15-én közösen folyamodtak a kormányhoz enyhítésért. A beadványra soha nem érkezett válasz, de a zaklatások fokozódtak, és az elnyomás súlya egyre nehezebb lett. Végül 1950. június 9-ről 10-re virradó éjszaka a déli és nyugati határok mentén lévő kolostorokból és rendházakból minden szerzetest elűzték... Az 1950. június 18-án, a második éjszakai kitelepítés során az erőszakkal kiutasított vagy deportált szerzetesek és szerzetesnővérek száma még nagyobb volt, mint az elsónél, és a velük való bánásmód még kegyetlenebb... A feloszlítás 187 kolostort és 456 rendházat érintett, amelyekben összesen mintegy 11 000 tag volt. A 200 engedélyezett tanár kivételével a szerzetesrendek minden tagjának 1950. december 31-ig el kellett hagynia kolostorát vagy rendházát. Az épületek, a bennük lévő minden ingósággal együtt, beleértve a könyvtárakat és a levéltárakat is, az állam tulajdonába kerültek. Magukat a szerzeteseket és szerzetesnővéreket szétszórták a lakosság között. Legtöbbjük a legszerényebb munkát vállalta. Természetesen voltak olyanok is, akik nem állták ki ezen nehéz helyzet próbáját, de többségük gyümölcsöző lelki missziót

végzett a barakkokban és szegényházakban, a gyárakban és az ország más részein, ahol a nyomor a társadalom peremére szorította az embereket.”¹

A Time Magazine 1950. szeptember 18-i számában a következő hír jelent meg:

"Egy héttel azután, hogy a magyar kommunista kormány bejelentette az egyház és az állam közti megállapodás aláírását, egy kormányrendelet négy kivétellel valamennyi római katolikus szerzetesrendet arra utasította, hogy függeszék fel tevékenységüket. 59 rend tízezer férfi és női szerzetese három hónapot kapott arra, hogy rendházaikat elhagyva visszatérjenek a világi életbe. A négy kivétel: a bencések, a ferencesek, a piaristák és egy meg nem nevezett női szerzetesrend. Ezeknek a rendeknek a tagjai nyolc olyan iskolában fognak tanítani, amelyeket a kormány 1948-ban államosított, de most visszaadják az egyháznak. Az egyház és az állam közötti megállapodást a Magyar Püspöki Kar a Vatikántól függetlenül tárgyalta meg (*TIME*, szeptember 11.) abban a reményben, hogy az egyházra nehezedő növekvő kommunista nyomás enyhülni fog. A püspökök egy pásztorlevélben, amelyet múlt vasárnap olvastak fel a budapesti templomokban, így nyilatkoztak: "Mélyen megrendültünk, és nem maradt más hátra számunkra, mint a tiltakozás".²

"Nem maradt más hátra, mint a tiltakozás"? Tényleg? A szerzetesnők valami mást, valami erősebbet találtak. A Jézus Szentséges Szívének főünnepén szentségimádást szerveztek és imádkoztak az elnyomott szerzetesrendek szabadságának visszanyeréséért. Az ő imáik miatt vagyunk ma itt, valamint a sok hűséges pap, valamint férfi és női szerzetes bátorsága és áldozata miatt, akik azokban a brutális kommunista időkben is tanúságot tettek Krisztusról. Gilberta nővér, a Szegények Ferences Nővérei kongregáció tagjának szavaival élve: "Ruhát cseréltünk, de belül nem változtunk..."³ És azért vagyunk itt, hogy hálát adjunk a mai magyarországi szerzetesi életért, azok tanúságtételéért és hűségéért, akik "ruhát cseréltek, de belül nem változtak meg", és a Jézus Szentséges Szívéből áradó szeretetért. Mit jelent mindez az életünk, a misszióink és a szolgálatunk szempontjából? Három kérdés.

3. *A Szent Szív legyőzi a kétségeket.* Mindenekelőtt nincs jelentősebb és alkalmasabb liturgikus ünnep arra, hogy "szív a szívhez" szólva az Úr Jézus Szívében találjuk magunkat. Ma valóban szeretnénk megvalósítani ezt a "szívtől szívig" élményt, amely jót tesz nekünk, megérinti lelkünket, örömet, békét és megújult lelkesedést ad életünkhöz és szolgálatunkhoz. Az Egyház imája, akárcsak a nővérek imája 75 évvel ezelőtt, arra emlékeztet bennünket, hogy Krisztus Szívében ünnepeljük Isten szeretetének nagy műveit. Krisztus Szívében ünnepeljük Isten szeretetének nagy műveit!

De vajon valóban hiszünk-e a szeretet nagyszerű tetteiben, amelyeket az Úr értünk tett és tesz? Valóban hiszünk-e benne? Hisszük-e, hogy életünk Isten irántunk való szeretetének nagy műve? Hisszük-e, hogy hivatásunk Isten irántunk való szeretetének nagy műve? Valóban biztosak vagyunk-e

¹ Mindszenty József bíboros, *Emlékirataim*, ford. Richard és Clara Winston (New York: Szentsy György és Clara Winston: Macmillan Publishing Co., Inc., 1974 és San Francisco, San Francisco: Ignatius Press, 2023), 292-294. o. Az oldalhivatkozások a 2023-as kiadásra vonatkoznak.

² "Magyarország: Semmi sem maradt": <https://time.com/archive/6615562/hungary-nothing-was-left/> (.)

³ Bögre Zsuzsanna, "Ruhát cseréltünk, de belül nem változtunk... Magyar apácák és nővérek 1950 előtt és után", in *Vallás és társadalom Közép-Európában*, III. kötet (2010. december):

<https://rascee.net/index.php/rascee/article/view/27/23> (.)

abban, hogy be vagyunk kapcsolva ebbe a szeretetbe, amely soha nem hagy el minket, és hogy rajtunk minden Isten irántunk való szeretete nagy műveinek jegyeit viseli?

Még a mi életünkben is, mint mindenki életében, éppen úgy, mint 75 évvel ezelőtt, időről időre felhangzik egy hang: egy ellenséges hang, amely kétségbe vonja az Úr irántunk való szeretetének igazságát, amely kétségbe vonja az Úr szívének irántunk való jóságát; és amely meg akar zavarni bennünket, elrejtve az Úr irántunk való szeretetének igazságát és szépségét. Nemde ez a hang időről időre felhangzik a szívünkben? És azért jön, hogy elmondja nekünk: "Életed nem ragyogtatja fel az Úr nagyszerű műveit. Hivatásod nem Isten szeretetének jele. Szolgálatod nem az Úr nagy műveinek lenyomatát viseli életedben. Hol van ez a szeretet?" Ez a gonosz hang nem csak a kommunista időkre korlátozódik. Vajon nem hangzik-e sokszor bennünk is, és behatolva a szívünkbe, kétségekbe hajszolja azt?

Ma "szívtől szívig" lenni Jézussal azt jelenti számunkra, hogy újra felfedezzük e Szív szeretetének lüktetését, és megújítjuk hitünket abban, hogy életünk az Úr irántunk való szeretetének nagy műve; hogy hivatásunk az Úr irántunk való szeretetének nagy műve; hogy szolgálatunk az Úr irántunk való szeretetének nagy műve; hogy minden, amit tapasztalunk, az Úr irántunk való szeretetének lenyomatát és gyönyörű jelét hordozza.

4. *A Szent Szív a szeretetre tanít.* Van egy második kérdés: valóban biztosak vagyunk-e abban, hogy Isten szeretetének nagyszerű művei jobbak, mint bármi más, amit a világ adhat nekünk? Egészen biztosak vagyunk ebben? És megéljük-e ezt mindennapi életünk konkrét valóságaiban? Olyan könnyű lett volna lemondani a szeretetről 75 évvel ezelőtt!

Álljunk meg egy pillanatra életünk egy olyan valóságánál, amely talán minden másnál jobban segíthet megválaszolni ezt a kérdést: a tisztaságunk és a cölibátusunk. A tisztaság és a cölibátus ajándék; olyanok, amelyek az Úr irántunk való szeretete nagyszerű műveinek lenyomatát hordozzák. Olyan ajándékok, amelyek messze felülmúlnak mindent, amit a világ kínálhat nekünk. Ma válaszolnunk kell erre a kérdésre - fontos, hogy ezt megtegyük: valóban hisszük-e, hogy az Úr szeretetének nagy művei sokkal többek, mint amit a világ adhat nekünk, és hogy az Úr ezen nagy műveiben megtaláljuk a szívünket és életünket betöltő szeretet megtapasztalását? És hogy hisszük-e, hogy ez a szeretet tesz bennünket képessé arra - sokkal jobban, mint bárki más - hogy szenvedélyesen szeressük az Urat és testvéreinket, és arra, hogy testvéreinkkel, nővéreinkkel képesek legyünk meghitt barátságokban élni, olyan igazi, mély kapcsolatokat építeni, amelyek emberségünket széppé és virágzóvá teszik?

Jézussal "szívtől szívig" lenni azt jelenti, hogy újra felfedezzük e nagy szeretet igazságát, újra felfedezzük, hogyan éljük meg ezt a nagy szeretetet mindennapi létünkben.

5. *A Szent Szív megerősíti az identitást.* Egy harmadik kérdés: biztosak vagyunk-e abban, hogy szolgálatunk titka az Úr szeretetének nagy műveiben rejlik? Nagy kísértés áll előttünk: nem hinni Isten szeretetének erejében. Így azt képzeljük, hogy nem Isten szeretetének ereje a mi szolgálatunk életének titka, hanem a programjaink, a tervezésünk, a projektjeink, a struktúráink, a fantáziánk, a kreatív képességünk. 75 évvel ezelőtt a férfi és női szerzetesek erre a kísértésre azt mondták: "NEM!".

Rájöttek, hogy mindez nem tesz mást, csak elrejtí kudarcainkat, amelyeket így álcázunk, látszólagos, felszínes, homlokzati működéssel, de valójában steril és jövő nélküli, mert nincs benne szeretet, mert nem hiszünk Isten szeretetének erejében, mert szolgálatunkat nem a hiteles szeretetre alapozzuk, amely valóban az Úr szíve szerinti pásztorokká tesz minket. Ez azért történik, mert elvesztettük a Jó

Pásztor identitását, aki feltételek nélkül adja az életét anélkül, anélkül hogy bármit is megtartana magának, és elmegy, hogy megkeresse az elveszetteket, és minden juhot a vállára vesz, és nincs más vágy a Szívében, mint hogy megmentse és Jézus-hoz vigye őket. 75 évvel ezelőtt született egy elhatározás, hogy bár megváltozott körülmények között, de a szeretetre alapozva kell folytatni a szerzetesi életet.

A Jézussal való "szívtől szívig" való együttlét segít nekünk újra felfedezni, hogy hivatásunk szerint kik vagyunk: férfi és női pásztorok, akik feltétel nélküli szeretnek és akik tudják, hogyan ismerjék fel a szeretetben szolgálatuk gyümölcsözőségének alapját.

6. *Következtetés.* Három kérdést tettünk fel magunknak. Valóban hiszünk-e azokban a nagyszerű cselekedetekben, amelyeket az Úr tesz bennünk a szeretetben? Valóban hisszük-e, hogy az Úr szeretetének nagy művei nagyobbak és szebbek, mint bármely más ajándék, amit a világ kínálhat nekünk? Valóban hisszük-e, hogy az Úr szolgálatunk titka szeretetének nagyszerű műveiben van? Ha "szívtől szívig" vagyunk Jézussal, akkor bizonyára hisszük ezt, és napról napra jobban és jobban fogjuk hinni, életünk napról napra egyre inkább át fog alulni, szépségben és ragyogásban.

De hogyan lehetünk "szívtől szívig" az Úrral? Hogyan növekedhetünk az ő Szívével való szeretetközösségben? Az ő Igéjén keresztül, mert azáltal - mondták az egyházatyák - ismerjük meg Krisztus Szívét; az Euchariszián keresztül, mert az Eucharisziában dobog Krisztus Szíve; a Szűzanya társágában, aki senki máshoz nem hasonlíthatóan tudja, hogyan vezessen be minket Fia Szívének szépségébe és mélységébe. Ha mindig, minden nap hűségesek vagyunk önmagunkhoz, a hallgatott és átgondolt Igéhez, az ünnepelt és imádott Eucharisziához, a Szűzanyához mint útítársunkhoz, akkor valóban ünnepelni fogjuk az Úr irántunk való szeretetének nagy tetteit, és egyre inkább hinni fogunk benne. Erre tanítanak minket a 75 évvel ezelőtti események! A szeretet és a remény, amely soha nem fog csalódást okozni! (vö. Róm 5,5 és a 2025-ös jubileumi évet megnyitó bulla).

Imádkozzunk nemcsak magunkért, hanem egymásért is; a szentek közösségében kérjük 75 évvel ezelőtti bátor testvéreinket és nővéreinket, hogy járjanak közben értünk, hogy ez a Jézussal való "szívtől szívig" való kapcsolat ne csak a mai nap, hanem életünk minden napján egyre növekvő tapasztalat legyen.

Így legyen! Ámen!